KOMPONIST FORENINGEN

Norwegian Society of Composers
Société des compositeurs norvégiens
Norwegischer komponisten verband

Oslo 16.10.2019

Høringsnotat - prop. 1s 2019-2020

Norsk Komponistforening er en organisasjon for profesjonelle komponister som arbeider for komponistenes politiske, økonomiske, faglige, og sosiale rettigheter. Foreningen arbeider for å legge til rette for utvikling og fremføring av ny musikk og for å skape økt oppmerksomhet rundt musikk som kunstform. Våre medlemmer skaper blant annet lydkunst, installasjoner, orkestermusikk, kammermusikk, kor- og korpsmusikk, elektronisk musikk, performance, støy, jazz, scenisk musikk og filmmusikk.

1. Andel norsk musikk i statsfinansierte musikkinstitusjoner

Norsk Komponistforening har i løpet av det siste året gjennomført en stor repertoarundersøkelse blant de statsfinansierte orkestrene og en rekke ensembler i det frie feltet. Vår tilsvarende undersøkelse fra 2011 viste at bare 10 prosent av musikken orkestrene fremførte var skrevet av en norsk komponist. I vår nye undersøkelse har vi sett på utviklingen siden da, samt på andre aspekter av musikkprofilen i institusjonene, som kjønnsbalanse og forholdet mellom ny og gammel musikk.

Hos enkelte institusjoner har vi registrert en svakt positiv utvikling, mens andre har hatt en klar negativ utvikling. Vi ser at dette i stor grad sammenfaller med måten orkestrene er finansiert og organisert på.

Vår overordnede konklusjonen er at mindre ensembler i det frie feltet spiller langt mer norsk musikk, mer musikk av kvinner og mer ny musikk enn de store orkestrene med faste statlige tilskudd over statsbudsjettet. Enkelte av de frie, mindre ensemblene nærmer seg kjønnsbalanse blant komponistene de fremfører, mens hos noen av de store institusjonene utgjør musikk skrevet av kvinner en lav ensifret prosentandel. Den samme tendensen gjelder forholdet mellom norsk og utenlandsk musikk. Enkelte orkestre har lave ensifrede prosentandeler norsk musikk, mens andelen i de mindre og frie ensemblene i enkelte tilfeller er flere titalls prosent høyere. Den laveste målte norskandelen i et orkester på et år er 4,8 prosent, tilsvarende 280 minutter fremført musikk. Den lavest målte andelen fremført ny musikk skrivet av en kvinne i et orkester på et år er 0 prosent. Slik kan det ikke fortsette.

Dersom norske komponister skal ha mulighet til å skape egne inntekter, må musikken de skriver tas i bruk. Som innen andre både kunst og næringsområder er konkurransen med utenlandske kunstprodusenter tøff. Regjeringen har signalisert at den kan komme til å stille krav til video, film og tv-distributører om å ta i bruk norske produksjonsmiljøer. Vi mener at lignende krav om bruk bør stilles til statsfinansierte musikkinstitusjoner. Dette både for å ivareta den norske kulturarven, for å

sikre at det fortsatt skapes ny musikk innen disse feltene i Norge, og for å gi norske kunstnere muligheter til å skape egne inntekter.

I budsjettforslaget for 2020 uttales det om målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2020, at man skal legge til rette for:
– produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet
– kunstnerisk utvikling og fornyelse
– et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt publikum

Det er spesielt hovedmål to, «kunstnerisk utvikling og fornyelse», vi her vil be komiteen legge merke til. Når andelen musikk som fremføres for første gang ligger på 1,3 prosent i de norske orkestrene, og når andelen (ny og gammel) musikk skrevet av kvinner ligger på 2,2 prosent totalt, mener vi at det er grunn til å stille spørsmål ved om målsettingen i budsjettet kan nås uten at det stilles krav til prioritering av områdene i institusjonene som mottar tilskuddene.

Vi vil til den muntlige høringen formulere et forslag til merknad for komiteen.

De komplette resultatene fra vår repertoarundersøkelse vil for øvrig bli lagt frem 28. oktober. Vi gir gjerne mer informasjon om detaljene og mulige innfallsvinkler til å løse noen av utfordringene komponistene står ovenfor.

2. Statens kunstnerstipend, Kap. 321 Kunstnerformål, post 73 og 74

Statens kunstnerstipend er et viktig virkemiddel for å styrke en allerede skjør kunstnerøkonomi. Stipendene muliggjør at kunstnere kan skape innovativ kunst på fritt grunnlag, og ordningen treffer et bredt kunstfelt. En sentral del av norske komponisters økonomi har kommet fra vederlag for bruk av komponistenes musikk. Utviklingen i situasjonen for opphavsrett på internett og i de kollektive forvaltningsselskapene for opphavsrett de siste 10 årene har medført vederlagsinntektene er dramatisk redusert for gruppen av komponister vi representerer: Tall fra TONO viser at vederlag for våre medlemmer er redusert med 60 — 70 prosent de siste 15 årene. Samtidig har antallet aktive komponister økt kraftig, blant annet på grunn av større utdanningskull. I dette bildet er Statens kunstnerstipend en helt sentral sikringsmekanisme for fortsatt å kunne utvikle kunstnerskap på høyt nivå blant norske komponister. Vi er derfor glade for den foreslåtte økningen på 37 hjemler. Sett opp mot den totale situasjonen for komponister i Norge er økningen likevel ikke tilstrekkelig.

Vi mener det er behov for en økning på 100 hjemler allerede i dette budsjettåret, i likhet med det Kunstnernettverket foreslår.

Forslag til merknad: *Familie og kulturkomiteen anser at kunstnerstipendene spiller en viktig rolle for å sikre nyskaping, frie ytringer og demokratisk deltagelse i kunstneryrket. Komiteen stiller seg bak en økning av stipendhjemlene tilsvarende 100 nye stipender.*

3. Kompensasjon for kopiering til privat bruk, kap.337 post 70

Alle i Norge har en lovfestet rett til å kopiere åndsverk til privat bruk. For dette betaler staten en kompensasjon til rettighetshaverne. I åndsverkloven som trådte i kraft i 2018, ble gruppen rettighetshavere med rett til kompensasjon utvidet med to store nye grupper av rettighetshavere, spesifikt visuell kunst og litteratur. Dette skulle tilsi at kompensasjonen staten betaler økte. Imidlertid kom det ingen økning i budsjettet for 2019 og i forslaget til statsbudsjett for 2020 er beløpet igjen bare KPI-justert. Fordi flere nå skal dele på det samme beløpet, representerer utviklingen i realiteten en kraftig reduksjon for hver enkelt kunstner, sammenlignet med situasjonen før den nye åndsverkloven ble vedtatt. Vi synes det er naturlig at ordninger utvikler seg i takt med lovverket, og mener at kompensasjonen bør økes i tråd utvidelsene gjennom loven. Vi er i likhet med Norwaco overrasket over at dette ikke er rettet opp hele to budsjettår etter at lovendringen ble gjort. Rettighetshaverne taper for hvert år som går.

4. Anmodningsvedtak i forbindelse med innføringen av ny åndsverklov

Vi ønsker også å minne komiteen om tre anmodningsvedtak Stortinget gjorde i forbindelse med innføringen av ny åndsverklov i 2018. Det er svært viktig at disse følges opp så raskt som mulig. De tre vedtakene det er siktes til er:

> *«Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.»*
>
> *«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.»*
>
> *«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.»*

For hvert år som går uten at disse problemstillingene løses, taper komponister og kunstnere inntekter og slik grunnlaget for at de kan fortsette å skape fri kunst på et fritt grunnlag.

Jørgen Karlstrøm	Stine Sørlie	Ida Habbestad
Styreleder	Nestleder	Daglig leder